

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความหมายคำตอบ ที่อยู่ตรงกลางในมาตรประมาณค่าที่แตกต่างกัน 3 แบบ คือ ปานกลาง ไม่แน่ใจ ไม่มีความคิดเห็น และเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของคำตอบในมาตรประมาณค่าที่วัดซ้ำ โดยเปลี่ยนคำตอบที่อยู่ตรงกลางในแบบสอบถามใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2534 จำนวน 320 คน แบ่งเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มละ 80 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยรุ่น โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองด้วยการให้ตอบแบบสอบถามซ้ำ 2 ครั้ง และสัมภาษณ์ 1 ครั้ง และวิเคราะห์ข้อมูล โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ปรากฏผลการวิจัย ดังนี้

1. ความหมายของคำตอบที่อยู่ตรงกลางมี ดังนี้

1.1 เมื่อใช้คำตอบที่อยู่ตรงกลางในแบบสอบถามว่า "ปานกลาง" ผู้ตอบจะหมายความว่า เป็นกลางร้อยละ 81.01 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 13.50 ไม่มีความคิดเห็นร้อยละ 1.98 และไม่ได้หมายความว่า เป็นกลางร้อยละ 3.51

1.2 เมื่อใช้คำตอบที่อยู่ตรงกลางในแบบสอบถามว่า "ไม่แน่ใจ" ผู้ตอบจะหมายความว่า เป็นกลางร้อยละ 54.58 ไม่แน่ใจร้อยละ 35.88 ไม่มีความคิดเห็นร้อยละ 1.91 และไม่ได้หมายความว่า เป็นกลางร้อยละ 7.63

1.3 เมื่อใช้คำตอบที่อยู่ตรงกลางในแบบสอบถามว่า "ไม่มีความคิดเห็น" ผู้ตอบจะหมายความว่า เป็นกลางร้อยละ 53.88 ไม่แน่ใจร้อยละ 21.02 ไม่มีความคิดเห็นร้อยละ 16.88 และไม่ได้หมายความว่า เป็นกลางร้อยละ

2. มีการเปลี่ยนแปลงการเลือกคำตอบที่อยู่ตรงกลางเกิดขึ้น ดังนี้

2.1 เมื่อตอบแบบสอบถามซ้ำมีการเปลี่ยนแปลงจากการเลือก "ปานกลาง" ในการตอบครั้งแรก เป็นไม่เลือก "ปานกลาง" ในครั้งที่ 2 ร้อยละ 9.84 และเปลี่ยนแปลงจากไม่เลือก "ปานกลาง" ในการตอบครั้งแรกเป็นเลือก "ปานกลาง" ในครั้งที่ 2 ร้อยละ 13.59

2.2 เมื่อเปลี่ยนคำตอบที่อยู่ตรงกลางจาก "ปานกลาง" เป็น "ไม่แน่ใจ" มีการเปลี่ยนแปลงจากการเลือก "ปานกลาง" เป็นเลือกคำตอบอื่น ร้อยละ 16.40 และเปลี่ยนแปลงจากเลือกคำตอบอื่น เป็นเลือก "ไม่แน่ใจ" ร้อยละ 5.8

2.3 เมื่อเปลี่ยนคำตอบที่อยู่ตรงกลางจาก "ไม่แน่ใจ" เป็น "ไม่มีความคิดเห็น" มีการเปลี่ยนแปลงจากการเลือก "ไม่แน่ใจ" เป็นเลือกคำตอบอื่น ร้อยละ 6.11 และเปลี่ยนแปลงจากเลือกคำตอบอื่น เป็นเลือก "ไม่มีความคิดเห็น" ร้อยละ 6.65

2.4 เมื่อเปลี่ยนคำตอบที่อยู่ตรงกลางจาก "ไม่มีความคิดเห็น" เป็น "ปานกลาง" มีการเปลี่ยนแปลงจากการเลือก "ไม่มีความคิดเห็น" เป็นเลือกคำตอบอื่น ร้อยละ 4.98 และเปลี่ยนแปลงจากเลือกคำตอบอื่นเป็นเลือก "ปานกลาง" ร้อยละ 13.10

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่าผู้ที่ตอบคำตอบที่อยู่ตรงกลางตีความหมาย ของคำตอบ เหล่านั้น แตกต่างกัน 4 ความหมาย คือ มีความคิดเห็นเป็นกลางจริง ไม่แน่ใจว่าจะมีความคิดเห็นอย่างไร ไม่มีความคิดเห็นต่อเรื่องที่ถาม ไม่ได้มีความคิดเห็นเป็นกลางจริง ซึ่งตรงกับที่ Krech และ Crutchfield (1948)

กับ Shaw และ Wright (1967) ได้อธิบายความหมายของคำตอบที่อยู่ตรงกลางไว้ว่ามี 3 ความหมาย คือ บุคคลไม่แน่ใจว่าจะสนับสนุน หรือคัดค้านต่อเรื่องที่ถูกถามบุคคลนั้นสนับสนุนบางประเด็นของเรื่องที่ถูกถามอย่างมากพอ ๆ กับการไม่สนับสนุนบางประเด็นอย่างมากเช่นกัน และบุคคลนั้นอาจไม่มีความคิดเห็นต่อเรื่องที่ถูกถามเลยก็เป็นได้ ส่วนความหมายที่ไม่ได้มีความคิดเห็นเป็นกลางจริงนั้น อาจเกิดจากความคลาดเคลื่อนที่บุคคลชอบตอบคำตอบที่อยู่ตรงกลาง (The error of central tendency) บุคคลนั้นตอบผิดช่อง ว่าง หรือ เกิดจากการไม่เข้าใจคำถาม

เมื่อเปรียบเทียบความหมายของคำตอบที่อยู่ตรงกลางแล้ว ปรากฏว่า ผู้ตอบตีความหมายของคำตอบ "ปานกลาง" , "ไม่แน่ใจ" และ "ไม่มีความคิดเห็น" ว่าเป็นกลางมากกว่าความอื่น คือ ร้อยละ 81.01 ในคำตอบ "ปานกลาง" ร้อยละ 54.58 ในคำตอบ "ไม่แน่ใจ" และ ร้อยละ 53.88 ในคำตอบ "ไม่มีความคิดเห็น" ส่วนความหมายว่า ไม่มีความคิดเห็น และไม่ได้หมายความว่า เป็นกลาง มีเป็นจำนวนน้อย คือ ความหมายไม่มีความคิดเห็น ร้อยละ 1.98 ในคำตอบ "ปานกลาง" ร้อยละ 1.91 ในคำตอบ "ไม่แน่ใจ" ร้อยละ 16.88 ในคำตอบ "ไม่มีความคิดเห็น" และไม่ได้หมายความว่า เป็นกลาง ร้อยละ 3.51 ในคำตอบ "ปานกลาง" ร้อยละ 7.63 ในคำตอบ "ไม่แน่ใจ" ร้อยละ 8.22 ในคำตอบ "ไม่มีความคิดเห็น" ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1 ที่ว่าการตีความหมายคำตอบ ปานกลาง ไม่แน่ใจ และไม่มีความคิดเห็น น่าจะแตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะผู้ตอบคุ้นเคยกับคำว่าปานกลางมากกว่า เนื่องจากในการสร้างแบบสอบถามส่วนใหญ่ผู้วิจัยนิยมใช้คำตอบที่อยู่ตรงกลางว่าปานกลาง ซึ่งเห็นได้จากการสัมภาษณ์ผู้ตอบที่ตอบไม่แน่ใจและไม่มีความคิดเห็น ปรากฏว่าผู้ตอบบางส่วนเลือกคำตอบทั้ง 2 นี้ เพราะเข้าใจว่าเป็นคำตอบปานกลางจึงตีความหมาย

ของคำตอบทั้งไม่แน่ใจ และไม่มีความคิดเห็นว่าเป็นกลางด้วย โดยเฉพาะเมื่อคำตอบนี้อยู่ในตำแหน่งตรงกลาง และอีกส่วนหนึ่ง เกิดจากผู้ตอบคิดว่าถ้าคำถามนั้นไม่ได้มุ่งถามเฉพาะตัวผู้ตอบเท่านั้น แต่หมายถึง คนทั่ว ๆ ไปด้วยจึงตีความหมายว่าควรเป็นกลาง เพราะเป็นคำตอบที่ปลอดภัยสำหรับตัวผู้ตอบเอง และคำถาม เป็นการถามความคิดเห็นเรื่องที่คนทั่ว ๆ ไปสามารถแสดงความคิดเห็นได้ โดยไม่ต้องอาศัยความรู้ หรือการคิดมากนัก ผู้ตอบจึงไม่ได้หมายความว่าไม่มีความคิดเห็นจริง แต่ที่เลือกคำตอบไม่มีความคิดเห็นในแบบสอบถาม เพราะคิดว่าเป็นคำตอบที่อยู่ตรงกลาง ซึ่งผู้ตอบคิดว่าน่าจะหมายถึง ปานกลาง และมีผู้ตอบอีกส่วนหนึ่งต้องการตอบปานกลาง แต่ไม่มีคำตอบให้ จึงเลือกไม่มีความคิดเห็นแทน ส่วนที่ ไม่ได้หมายความว่า เป็นกลางนั้น เกิดเพราะผู้ตอบไม่เข้าใจคำถาม ตอบผิดช่อง ไม่ได้อ่านคำถาม ซึ่งมีไม่มากนัก ซึ่งอาจเกิดจากผู้ตอบรีบตอบ หรือไม่ให้ความร่วมมือ

จากผลการตอบแบบสอบถามจะพบว่า ผู้ตอบกลุ่มที่ 1 ซึ่งตอบปานกลางทั้ง 2 ครั้ง เมื่อเปรียบเทียบกันแล้วการเลือกคำตอบที่อยู่ตรงกลางร้อยละ 22.82 ในครั้งที่ 1 และร้อยละ 25.92 ในครั้งที่ 2 ซึ่งแตกต่างกันร้อยละ 3.10 ที่เป็นเช่นนี้ อาจเกิดจากคำตอบทั้ง 2 ครั้ง เหมือนเดิมและคำตอบที่อยู่ตรงกลางก็ใช้คำตอบปานกลาง ซึ่งผู้ตอบคุ้นเคยและเป็นคำตอบที่บุคคลชอบเลือกทั้งที่ต้องการตอบปานกลางจริง และเมื่อไม่ต้องการตอบทางใดทางหนึ่ง แต่ที่แตกต่างกันบ้างอาจเป็นเพราะเป็นความคิดเห็น ซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงไปบ้างเมื่อเวลาผ่านไปและยังอาจจะเกิดความคลาดเคลื่อนของการประเมินที่เกิดจากผู้ตอบชอบเลือกคำตอบที่อยู่ตรงกลาง (the error of central tendency) ด้วย

ในกลุ่มที่ 2 ที่ครั้งแรกให้ตอบแบบสอบถามที่มีคำตอบที่อยู่ตรงกลางว่าปานกลางและครั้งที่ 2 มีคำตอบตรงกลางว่า ไม่น่าใจ เมื่อเปรียบเทียบการเลือกคำตอบที่อยู่ตรงกลาง ปรากฏว่าแตกต่างกันร้อยละ 10.49 โดยมีผู้เลือกคำตอบปานกลางร้อยละ 22.82 และเลือกคำตอบไม่น่าใจ ร้อยละ 12.33 การที่ผู้ตอบเลือกคำตอบไม่น่าใจน้อยกว่าคำตอบปานกลางนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Holdaway (1971) ที่พบว่าเมื่อใช้คำตอบไม่น่าใจ และคำตอบปานกลางในแบบสอบถามฉบับเดียวกันเปรียบเทียบกับการใช้คำตอบไม่น่าใจอย่างเดียวในแบบสอบถามอีกฉบับหนึ่ง ปรากฏว่าจำนวนผู้ตอบไม่น่าใจลดลงร้อยละ 14.6 และน้อยกว่าคำตอบปานกลางถึงร้อยละ 21.1 ทั้งนี้ผู้ตอบที่ต้องการตอบปานกลางแต่ไม่คำตอบนี้ให้ จึงตัดสินใจเลือกตอบทางใดทางหนึ่งแทนคำตอบไม่น่าใจ

ในกลุ่มที่ 3 ที่ครั้งแรกตอบแบบสอบถามที่มีคำตอบที่อยู่ตรงกลางว่า ไม่น่าใจ และครั้งที่ 2 มีคำตอบที่อยู่ตรงกลางว่าไม่มีความคิดเห็น เมื่อเปรียบเทียบการเลือกคำตอบที่อยู่ตรงกลาง ปรากฏว่า แตกต่างกันร้อยละ 0.43 โดยมีผู้เลือกคำตอบไม่น่าใจร้อยละ 9.08 และไม่มีความคิดเห็น ร้อยละ 9.51 ซึ่งมีความแตกต่างกันน้อย ทั้งนี้เป็นเพราะคำตอบทั้ง 2 ไม่ใช่คำตอบที่เป็นจุดเชื่อมความคิดเห็นด้านเห็นด้วย กับไม่เห็นด้วยที่แท้จริงแต่เป็นเพียงคำตอบที่มีไว้สำหรับผู้ที่ไม่มีความคิดเห็นไม่ทางใดทางหนึ่ง และไม่ใช้มีความคิดเห็นที่อยู่ตรงกลางด้วย ดังนั้น เมื่อเปลี่ยนจากคำตอบไม่น่าใจมาเป็นไม่มีความคิดเห็นก็ไม่ทำให้ผู้ตอบหันมาเลือกคำตอบไม่มีความคิดเห็นเพิ่มขึ้น

ในกลุ่มที่ 4 ที่ครั้งแรกให้ตอบแบบสอบถามที่มีคำตอบที่อยู่ตรงกลางว่า ไม่มีความคิดเห็น และครั้งที่ 2 มีคำตอบที่อยู่ตรงกลางว่า ปานกลาง

ปรากฏว่า มีผู้เลือกตอบไม่มีความคิดเห็น น้อยกว่าผู้ที่เลือกคำตอบปานกลาง ร้อยละ 8.53 โดยเลือกคำตอบไม่มีความคิดเห็นร้อยละ 10.94 และปานกลางร้อยละ 19.47 ซึ่งการที่มีผู้เลือกคำตอบปานกลางมากกว่าคำตอบไม่มีความคิดเห็น อาจจะเป็นเพราะคำถามเป็นการถามความคิดเห็น ผู้ตอบส่วนใหญ่สามารถแสดงความคิดเห็นได้ จึงไม่เลือกคำตอบนี้ ประกอบกับผู้มีความคิดเห็นเป็นกลางจริง อาจไม่กล้าตอบคำตอบนี้ เพราะไม่ใช่คำตอบที่ต้องการ เมื่อเปลี่ยนมาใช้คำตอบ ปานกลาง จึงมีผู้เลือกมากกว่า เนื่องจากเป็นคำตอบที่ปลอดภัยสำหรับผู้ตอบมากกว่า

จากการเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของคำตอบที่เป็นกลาง จากผู้ตอบทั้ง 4 กลุ่ม พบว่า

ในกลุ่มที่ 1 ที่ใช้คำตอบที่อยู่ตรงกลางว่า "ปานกลาง" ทั้ง 2 ครั้ง ปรากฏว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงจากการไม่เลือกปานกลาง ในครั้งที่ 1 มาเป็นเลือกปานกลาง ในครั้งที่ 2 มากกว่าการเปลี่ยนแปลงจากเลือกปานกลาง ในครั้งที่ 1 มาเป็นไม่ตอบปานกลาง ในครั้งที่ 2 คือร้อยละ 13.59 และ 9.48 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 2 และผลการศึกษาของ Bishop ที่พบว่าเมื่อใช้แบบสอบถามที่มีคำตอบที่อยู่ตรงกลางเหมือนเดิมถามซ้ำ 2 ครั้ง ผู้ตอบจะมีการเปลี่ยนแปลงคำตอบเป็นเพราะแบบสอบถามเป็นการถามความคิดเห็น ซึ่งเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาและช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลครั้งที่ 2 เป็นช่วงที่นักเรียนมีกิจกรรมแข่งขันกีฬาจังหวัด นักเรียนส่วนหนึ่งที่เป็นนักกีฬาจะรีบตอบเพื่อไปซ้อมและแข่งขันกีฬา จึงทำให้เกิดการเลือกคำตอบปานกลางในครั้งที่ 2 มากขึ้น

ในกลุ่มที่ 2 ที่ใช้คำตอบที่อยู่ตรงกลางในครั้งแรกว่า ปานกลางและครั้งที่ 2 ใช้ไม่แน่ใจ ปรากฏว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงจากการเลือกปานกลางมาเป็นเลือกคำตอบอื่น มากกว่าการเปลี่ยนจากการเลือกคำตอบอื่น มาเป็นเลือกไม่แน่ใจ คือ ร้อยละ 16.40 และ 5.87 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องสมมติฐาน ข้อ 3 และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Holdaway (1971) ซึ่งพบว่าเมื่อเปลี่ยนคำตอบที่อยู่ตรงกลางจากไม่แน่ใจเป็นปานกลาง ผู้ตอบจะหันมาเลือกคำตอบปานกลางมากกว่าไม่แน่ใจ ถึงร้อยละ 11.5

ในกลุ่มที่ 3 ที่ใช้คำตอบที่อยู่ตรงกลางว่าไม่แน่ใจในครั้งที่ 1 และไม่มีความคิดเห็นในครั้งที่ 2 ปรากฏว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงจากการเลือกคำตอบอื่นมาเป็นเลือกไม่มีความคิดเห็น มากกว่าการเปลี่ยนแปลง จากการเลือกไม่แน่ใจมาเป็นไม่เลือกคำตอบอื่น ร้อยละ 6.65 และ 6.11 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 4 แต่ความแตกต่างของการเปลี่ยนแปลงมีน้อย ซึ่งอาจเกิดจากการที่ผู้ตอบเลือกคำตอบทั้ง 2 นี้จำนวนน้อย จึงน่าจะเป็นความคิดเห็นที่แท้จริงของผู้ตอบมากกว่าการเดาคำตอบ หรือไม่ตั้งใจตอบเมื่อเปลี่ยนคำตอบมาเป็นไม่มีความคิดเห็น ซึ่งก็ยังคงเป็นคำตอบที่แสดงว่าผู้ตอบไม่ต้องการแสดงความคิดเห็น จึงมีการเปลี่ยนแปลงคำตอบไม่มาก

ในกลุ่มที่ 4 ที่ใช้คำตอบที่อยู่ตรงกลางว่าไม่มีความคิดเห็นในครั้งที่ 1 และปานกลางในครั้งที่ 2 ปรากฏว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงจากการเลือกคำตอบอื่นมาเป็นเลือกปานกลางมากกว่าการเลือกไม่มีความคิดเห็น มาเป็นเลือกคำตอบอื่น ร้อยละ 13.10 และ 4.98 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 5 อาจเกิดจากคำตอบไม่มีความคิดเห็น มีความหมายชัดเจนอยู่ในตัวแล้วว่าไม่มีความคิดเห็นต่อเรื่องที่ถาม หรือไม่ต้องการจะแสดงความคิดเห็น ดู

เหมือนจะเป็นการไม่ให้ความร่วมมือมากกว่าการใช้คำตอบปานกลาง ซึ่งมี
 ความหมายในทางที่ดีกว่า ดังนั้นเมื่อมีคำตอบปานกลางผู้ตอบจึงเปลี่ยนมาเลือก
 คำตอบนี้มากขึ้น

สรุป

คำตอบที่อยู่ตรงกลางถึงแม้จะมีความหมายได้หลายความหมาย แต่
 ส่วนใหญ่ผู้ตอบจะใช้ในความหมาย "เป็นกลาง" มากกว่าความหมายอื่น ๆ และ
 เมื่อใช้คำตอบที่อยู่ตรงกลางแตกต่างกัน ผู้ตอบจะเลือกคำตอบที่อยู่ตรงกลาง
 มากขึ้นเมื่อใช้คำว่า "ปานกลาง"

ข้อเสนอแนะ

1. ควรเปลี่ยนตำแหน่งของคำตอบที่อยู่ตรงกลาง ให้อยู่ในตำแหน่งอื่น
 ที่ไม่ใช่ตำแหน่งกึ่งกลางว่าจะทำให้มีความหมายแตกต่างกันอย่างไร และจะทำ
 ให้ผลการเลือกคำตอบที่อยู่ตรงกลางแตกต่างกันอย่างไร
2. ควรมีการหาเหตุผลของผู้ที่เปลี่ยนแปลงการเลือกคำตอบที่อยู่ตรงกลาง
3. ควรใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพในการวิเคราะห์ความหมายของคำตอบที่อยู่
 ตรงกลางบ้าง